

MARTHA BOLTON, SAMO SKRALOVNIK

Sveto pismo v skečih (III. del)

Smejati se Svetemu pismu zna biti nevarno početje. Smejati se s Svetim pismom zna biti zabavna reč. Poiskati smeh v Svetem pismu pa je že stvar vere. In dobre volje. Oziroma »blage volje«, če zapišemo po svetopisemsko. S temi besedami Gregor Čušin v predgovoru pospremi in pozdravi zbirko skečev z (izvirnim) naslovom *A Funny Thing Happened to Me on My Way Through the Bible*. Avtorice Marthe Bolton v omenjeni knjigi ne zanimajo v prvi vrsti zgodovinski temelji Svetega pisma, ampak (hudomušna in) duhovna plat različnih pripovedi iz knjige knjig. Ta je v končni fazi najbolj zanimala tudi izvirnega bibličnega avtorja, ki se je za izražanje resnice posluževal takrat znanih literarnih in zgodovinskih oprimkov.

V nadaljevanju je predstavljenih pet skečev iz omenjene knjige (besedila je prevedel in uredil Gregor Čušin). Vsako besedilo je najprej umeščeno v kontekst s kratkim biblično-zgodovinskim uvodom oz. pojasnilom (sestavil Samo Skralovnik), nato sledi posamezen skeč.

NEVERJETNA BITKA ZGODBA O GIDEÓNU

Svetopisemska pripoved Gideóna se prične kot preroška. Gideón nekega povsem običajnega dne v hlevu s palico otepa pšenico, ko nenadoma doživi preroški klic (Sod 6,11sl.); Bog Gideóna preko angela pokliče v preroško službo. V resnici mu naloži »sodniško« funkcijo, saj Gideóna bolj kakor preroka poznamo kot enega izmed velikih sodnikov izraelskega ljudstva (1200–1000 pr. Kr.). Za to obdobje je bilo značilno, da je patriarhalna avtoriteta znotraj različnih plemen začela popuščati,

institucionalizirana centralna avtoriteta kasnejše monarhije pa se še ni vzpostavila. Za opisano medvladje, če smemo tako zapisati, je značilna vrsta vladanja, ki je bila osnovana na osebni karizmi (sodnika) in je bila zato spontana, prehodne narave, brez posebnega družbenega razreda in brez birokratskega aparata. Sodnik ni bil izvoljen ali postavljen s strani ljudstva, temveč se je pojavil »po potrebah«, ki so jih narekovale različne nujnosti in nevarnosti. V primeru Gideóna je »potrebo« predstavljala nadvlada Midjancev. Ti so neovirano pustošili in plenili pridelke ter živali do te mere, da se je Izrael znašel v *silni revščini* in je

klical k Bogu. Kot odgovor Bog Izraelu pošlje svojega preroka z naročilom, da Izraelce osvobodi iz rok Midjancev. In čeprav se je Gideón, podobno kot ostali preroki, nalogi, ki mu je bila zaupana, sprva upiral, je svoje poslanstvo izvedel z (vojaško) odliko. Izkaže se namreč ne le kot izvrsten voditelj in vojskovodja, temveč tudi kot odličen strateg. Le s peščico mož, natančno s tremi stotniki, mu uspe z zvijačo poraziti Midjansko vojsko *brez števila*. Najbolj zanimivo ob tem je, da je Gideón pravzaprav le slepi izvrševalec Božjih naklepov, zato za zmago ni najbolj zaslužen, kakor se morda zdi. Poglavitni akter je Bog. To je lepo vidno, če si ogledamo število obeh vojsk. Na strani Midjancev avtor s pretiravanjem in različnimi primerami želi ustvariti vtis nezaslišane množice sovražnikov. Število Midjancev primerja z rojem kobilic in peskom na morskem obrežju. Obratno pa želi na strani Izraelcev s črtanjem človeških dejavnikov uspeha podčrtati Božje delovanje za Izrael. Tako je jasno, da pripoved v svojem narativnem toku ni kronika nekega spopada, temveč teološko dožemanje preteklosti. »Neverjetna bitka« je v očeh Izraelca v prvi vrsti teološki dogodek in ne svetni (podobno kakor velja npr. za zavzetje Jerihe in Aja).

Osebe: JANEZ FIRBEC (raziskovalni novinar), GIDEÓN, MOŽAK

Ekspozicija: Janez Firbec se sprehaja po taboru Midjancev in skuša ugotoviti, kaj se je zgodilo.

FIRBEC (*v publiko kot v kamero, z mikrofonom v roki*): Sem Janez Firbec in poročam v živo iz midjanskega tabora, kjer se je ravno končala prav nenavadna bitka. Malo številčna izraelska vojska je premagala mogočno midjansko armado. Ponavljam: Midjance je porazila, kot kažejo do sedaj zbrana dejstva, peščica izraelskih vojakov! Vse skupaj lahko opišem le z eno besedo: NEVERJETNO!

(*Mimo pride MOŽAK.*) Oprostite, bi nam morda lahko povedali, kaj se ja nocoj tukaj pravzaprav dogajalo?!

MOŽAK (*zaprepaden*): Neverjetno!

FIRBEC: Tako! Zdaj ste lahko tudi sami slišali, da je za to, čemur smo bili pravkar priča, le ena sama beseda, in to je ... (*Podrži mikrofona MOŽAKU.*)

MOŽAK: Neverjetno!

FIRBEC: Poglejmo, če lahko zvemo še kaj več o tej neverjetni bitki! Skušal se bom prebiti do poveljnika izraelske vojske za ekskluzivni intervju, zato ostanite z nami. Tukaj je strašna gneča. Ljudje prihajajo od vsepovsod, da bi si ogledali razdejanje, ki so ga izraelski vojaki pustili za sabo v midjanskem taboru. (*Mimo pride GIDEÓN.*) Oprostite! Oprostite!

GIDEÓN: Da?

FIRBEC: Nam lahko poveste ime poveljnika? Kdo je vodil nocojšnji napad?

GIDEÓN: Gospod.

FIRBEC: Gospod?

GIDEÓN: Tako je.

FIRBEC (*nekoliko okleva*): Hja, kaj pa ... Mislim ... Kdo pa je bil njegov namestnik?

GIDEÓN: To sem bil pa jaz.

FIRBEC: In vi ste ...?

GIDEÓN: Gideón.

FIRBEC: Aha. Gideón?

GIDEÓN: Ja.

FIRBEC: Torej, Gideón, verjetno ste veseli in presenečeni, da se je nocoj zasukalo, kot se je?

GIDEÓN: Niti ne. Pričakoval sem našo zmago.

FIRBEC: Pričakovali ste, da boste premagali Midjance?!

GIDEÓN: Kajpa!

FIRBEC: Ampak njihova armada je štela na tisoče mož, vas pa je bilo ... Koliko ste že rekli?

GIDEÓN: Nič nisem rekel.

FIRBEC: No, nekateri viri navajajo, da vas je bilo zgolj 300.

GIDEÓN: Se pač motijo.

FIRBEC: Torej vas je bilo več kot 300?

GIDEÓN: 301, če štejemo še Gospoda.

FIRBEC: In kako to, da ste se odločili, da se zoperstavite Midjancem s tako majhno četo?

GIDEÓN: Bog je bil z nami!

FIRBEC: Že, a bilo vas je le 300!

GIDEÓN: Število res ni zavirljivo, naša moč pa je bila!

FIRBEC: Hočete reči, da ste imeli boljše orožje?

GIDEÓN: Točno tako. Vsak vojak je imel rog, vrč in plamenico.

FIRBEC: Rog, vrč in plamenico? Samo to?

GIDEÓN: Ja.

FIRBEC: Kako lahko koga ubiješ z rogom?

GIDEÓN: Očitno me še niste slišali igrati.

FIRBEC: V redu. Kaj pa vrči in plamenice? Za kavo?

GIDEÓN: Bog je vodil našo vojsko in to je bilo orožje, ki si ga je izbral.

FIRBEC: Jaz osebno bi s takim orožjem stisnil rep med noge.

GIDEÓN: No, naj povem, da smo na začetku imeli 32 000 mož.

FIRBEC: Točno. Slišal sem nekaj takega. In kaj se je zgodilo?

GIDEÓN: Nismo jih potrebovali in smo jih poslali domov.

FIRBEC: Poslali ste domov 31 700 mož?!

GIDEÓN: No, najprej smo jih poslali domov samo 22 000.

FIRBEC: Midjánska vojska je štela precej preko 32 000 mož. Zakaj bi torej kogarkoli pošiljali domov?

GIDEÓN: Bog mi je rekel, naj tako storim.

FIRBEC: Aha. Bog vam je rekel: »Pošlji 22 000 mož domov.«

GIDEÓN: Ne. Bog je rekel naj pošljem domov vse tiste, ki se bojijo.

FIRBEC: In takih je bilo več kot dve tretjini vaše vojske?

GIDEÓN: Očitno.

FIRBEC: Krasna vojska!

GIDEÓN: Ampak smo zmagali, a ne?!

FIRBEC: V redu, v redu. Kljub temu ste še vedno imeli 10 000 mož. Kaj se je zgodilo še z 9700 preostalimi?

GIDEÓN: Ko so pili vodo, so srebali kot psi.

FIRBEC: Poslali ste jih domov zaradi slabih manir?

GIDEÓN: Ne. Glejte, Bog mi je rekel, naj odpeljem može k potoku in gledam, kako pijejo. Tiste, ki so vodo zajemali z rokami in

pili, naj obdržim, preostale, ki so šli na kolena in srebali vodo iz potoka pa naj pošljem domov.

FIRBEC: In tako vam jih je ostalo samo 300?

GIDEÓN: Še vedno kar lepo število. Ne bodite tako črnogledi.

FIRBEC: Ampak s tristo proti tristo tisoč vojaki niste imeli nikakršnih možnosti!

GIDEÓN: Prav nasprotno!

FIRBEC: Kako?!

GIDEÓN: Tristo tisoč ubogih Midjáncev proti tristo Božjim izbrancem ni imelo nikakršnih možnosti!

FIRBEC: Glede na razdejanje, ki ga lahko vidimo v midjánskem taboru in na prestrašene obraze midjánskih vojakov, ki sem jih videl, ko so bežali proti Jordanu, moram priznati, da vaše besede kar držijo. Ampak povejte ... kaj pa rogi, vrči in plamenice?

GIDEÓN: No, takole je bilo. Najprej sem svojo vojsko razdelil na tri skupine.

FIRBEC: Po sto vojakov v vsaki skupini, kajne?

GIDEÓN: Točno! Nato sem vsakemu dal rog, vrč in plamenico.

FIRBEC: Zanimivo. Nimam pojma zakaj, ampak kar nadaljujte.

GIDEÓN: Nato smo vsi prižgali svoje plamenice in jih pokrili z vrči.

FIRBEC: Slišal sem že mnogo poročanj s fronte, ampak slutim, da bo tale za Pulitzerja!

GIDEÓN: Bi radi slišali kaj se je zgodilo, ali ne?!

FIRBEC: V redu, saj poslušam! Sem že tiho.

GIDEÓN: Torej ... Ponoči smo se pritiho-tapili do midjánskega tabora in moške so se razporedili okrog in okrog.

FIRBEC: Vseh 300?

GIDEÓN: Ste rekli, da boste tiho.

FIRBEC: Dobro, dobro, in kaj je bilo potem?

GIDEÓN: Glasno sem zatrobil v rog ...

FIRBEC: In to je pognalo midjánce v beg?

GIDEÓN: No, tako grozno pa spet ne igram ... Ne, potem ko sem zatrobil, sem udaril z vrčem ob skalo, da je plamenica zasijala. In vsa moja vojska je storila prav tako.

FIRBEC: In Midjánci so se kar predali?

GIDEÓN: Ne še. Mi smo zavpili: »Za Gospoda in za Gideóna!«

FIRBEC: In potem so se predali?

GIDEÓN: Niso se kar predali. Razbežali so se na vse strani!

FIRBEC: Ker so mislili, da so obkoljeni in da nimajo nikakršnih možnosti?

GIDEÓN: Tako nekako.

FIRBEC: Nenavadna taktika, a brez dvoma uspešna.

GIDEÓN: No, in če iz vsega tega lahko potegnem kakšno zaključno misel, bi rekel, da sem spoznal, da če je Bog s tabo ... si vedno v premoči!

GOLJAT - NAPIHNJENI DEDEC IZ FILISTEJE **ZGODBA O DAVIDU IN GOLJATU**

Davidovo ime je poleg Mojzesovega, če govorimo o osebnih lastnih imenih in če seveda odštejemo Božjega, največkrat omenjeno ime v Svetem pismu. O življenju Davida lahko beremo v dveh svetopisemskih knjigah, v Prvi in Drugi Samuelovi ter v Prvi knjigi kraljev. Te knjige opisujejo zadnje vzdihljaje obdobja sodnikov in snovanje ter nastanek centralne oblasti, imenovane kraljestvo. To obdobje lahko ponazorimo z osebo Samuela, zadnjega sodnika, ki pooseblja staro in novo. Z njegovo smrtjo ugasne sodniška funkcija, a še za čas svojega življenja ustanovi novo obliko družbenega življenja – kraljestvo. Samuel zato predstavlja konec obdobja sodnikov (1200–1000 pr. Kr.) in začetek obdobja kraljestva. David (1000–960 pr. Kr.) sicer ni bil prvi kralj, to je bil Savel, a navzlic temu velja za merilo, po katerem so se zgledovali in ocenjevali vsi kasnejši. Zasluge za to pa ne gre pripisovati Davidovi pregovorni modrosti (kar 73 psalmov prištevajo Davidu) ali pevskim oz. glasbenim sposobnostim. Nemara niti sposobnostim vojskovanja, temveč njegovi ... majhnosti. Prav v kontrastu z »napihnjnim dedcem iz Filisteje«, mogočnim bojevnikom, ki mu je David, malodane še deček, segal

komaj do pasu, pripoved jasno podčrta, da človeška izurjenost in njegovi (miselni in materialni) konstrukti niso resnično jamstvo, pač pa je to lahko le drža predanosti in zaupanja v Boga. David je v očeh Goljata sicer bil nemočen, a zanj se je boril Bog: »GOSPOD, ki me je rešil iz levjih šap in iz medvedjih šap, on me bo rešil iz roke tega Filistejca.« (1 Sam 17,37.) Poglavitni protagonist dogajanja ni bil David, temveč Bog. Prav v svoji majhnosti je zato postal velik. Z zaupanjem in neomajno vero v Boga, kakopak.

Osebe: GOLJAT

Ekspozicija: Goljat poskakuje po odru, kot bi se pripravljaj na boksarski dvoboj.

GOLJAT: No, kaj je? Jaz sem pripravljen! Kje je kdo? Jaz sem pripravljen! (V publiko.) Ti tam! Ti zgledaš kot dostojen nasprotnik! Vstani, da si te ogledam! No, dajmo, dajmo ... Aja, da že stojiš? Pa nič!

No, prav, kaj pa ti, z brki?! O ... se opravičujem, gospa ...

No, dajmo, kje je kdo?! Jaz čakam. Naj vam povem, da sem hud. Mislim, res hud!!! Pošljite svojega najmočnejšega moža in zmlél ga bom prah! Polomil mu bom kosti! Potrgal mu bom roke in noge in jih vrgel krokarjem. Pa brez zamere!

No, koga je dovolj v hlačah, da se pomeri z mano? Kdo bo zbral korajžo?! O njegovem pogumu bo lahko njegova vdova pripovedovala njegovim otrokom. In oni bodo o tem govorili svojim otrokom. In oni svojim ... in oni svojim ... Spomin na njegov pogum ne bo nikoli umrl. Bo pa na žalost umrl on! A to je pač cena slave!

Dajmo, dajmo, kaj čakate? Če vas je tako strah, se bom boril z vami le z levo roko. Ali pa si bom celo zavezal oči?! Lahko pa tudi ... (Pogleda na stran, nekaj ga je očitno zmotilo, pogleda spet v publiko.) Se opravičujem. (Spet pogleda v stran, kot bi se s kom pogovarjal.) Ej, ti, mali, spravi se dol z odra! Motiš me ... Kaj praviš? Da bi se boril z mano? (Se zasmeje.) Obriši si mleko okrog ust in se vrni, ko boš zrasel! Zdaj se pa poberi, da te ne odpihnem!

(Pogleda nazaj v publiko.) Kje smo ostali? Aha, že vem ... Torej! Pripeljite svojega največjega, najmočnejšega moža in ... (Pogleda na stran, krepko razjarjen.) Kaj bi spet rad mali?! Rad bi se boril z mano? Rekel sem ti, da se vrni, ko boš zlezal iz pleničk! Zdaj pa izgini, preden ti razbijem tvoje mlečne zobe. Si slišal?! (Publiki.) Mulec trmasti! Kaj hočemo?! Otroci, pač! Ampak ne izgublajmo časa z njim. Pomembnejše stvari nas čakajo ... Torej! Je kdo že potegnil srce iz hlač?! No, kje ste! Eden po eden, ne vsi naenkrat! Kaj res ni nikogar?!

Kaj pravite? Kdo? David? (Navdušen.) Kje pa je? Naj pride! Kako – je že tu? Kje?

(Pogleda na stran in mu zmanjkuje potrpljenja.) Zdaj te imam pa dovolj, mali! Rekel

sem ti, da se poberi, če ne, ti bom pomagal. Tukajle bo zdaj boj in mesarsko klanje. Raje se spravi stran, da se ti kaj ne zgodi! Rad bi vedel, kdo se bo tepel? Jaz in ... kako ste že rekli? David! O! A tudi ti si David? Lepo! (Sarkastično.) Zdaj pa domov, David, mamó že skrbi, kje si!

Kaj? Ti si tisti David, ki se bi boril z mano? (Se noro zasmije.) Saj nisi resen, poba! Glej me, kako sem velik. In lepo vzgojen! Veš, mama me je učila, naj se ne spravljam na manjše od sebe. In mamico sem vedno ubogal. Poberi se!

(V publiko.) Vas ni sram?! Otroka ste poslali nadme! Zdaj sem pa res besen! (Pogleda v stran.) Kaj imaš v roki? Fračo, kaj?! Uuuu, zdaj se pa res bojim! Velikan in deček s fračo – tale borba se bo pa zapisala v zgodovino!

Kaj praviš? Da se ne bojuješ sam. Da je Bog s tabo. (*Se smeje.*) Krasno. A je Bog tudi prinesel fračo?! Veš kaj, kar vzemi tele kamenčke, ki jih pobiraš in vzemi še svojega Boga in pojdi streljat vrabce s strehe, meni pa pošljite koga s pravim orožjem!

Ej, ej, pazi kam meriš s to rečjo, da ne bo nesreče! Pazi, sem rekel! Odloži to. Odloži, takoj! (*Jo skupi med oči.*) Aaaaauuuua! A vidiš, kaj si naredil!? Sem ti rekel, da pazi! Zadel si me ravno med oči! (*Se zamaje.*) Auu, moja glava! (*Pada.*) Ti in tvoj Bog sta pa od sile!

PIKA PELA ZGODBA O MARTI

Evangeljski odlomek *Obisk pri Marti in Mariji*, kakor je naslovljeno izvirno dogajanje v Svetem pismu, se nahaja v 10. poglavju Lukovega evangelija. V nasprotju z avtorji ostalih evangelijev Luka na začetku evangelija omenja metodo svojega pristopa in namen pisanja: da bi *poročal* o dogodkih, *ki so se zgodili med nami*, in sicer kot zgodovinar. Vendar poglavitni namen Lukovega poročila ni »historični datum«, temveč veselo sporočilo, zato je Luka najprej služabnik Besede, šele nato zgodovinar. S takšnim pristopom, ki ga lahko imenujemo tudi zgodovina odrešenja, pa zgodovinskim dejstvom, ki jih omenja, ne jemlje empirične vrednosti. Omemba dejstva, da je v odlomku imela s postrežbo opravka ženska, ter da se je vse dogajalo v zavetju zgradbe, odseva realnost družbenega in socialnega konteksta Lukovega poročila. Ženske so bile v Jezusovem času vzgajane predvsem za domačo kuhinjo, tj. opravljanje domačih del. Ženskam se zaradi prepovedi udeleževanja javnega življenja in bogočastja, za razliko od moških, skoraj ni bilo potrebno ukvarjati s preučevanjem Postave. V mnogih pogledih so bile izenačene s sužnji in otroki. Za žensko je bilo nedostojno, če je prevečkrat zapuščala domačo hišo, »Bog ne daj« brez pokrivala, za

moškega še bolj, če jo je v javnosti nagovarjal. Neki judovski spis iz 2. stol. uči, da se je pravi Jud bil dolžan Bogu vsak dan zahvaliti za to, da ga ni ustvaril kot žensko. Podobno mnenje o ženskah je moč razbrati iz trditve Jožefa Flavija, znamenitega judovskega zgodovinarja, Jezusovega sodobnika, ki pravi, da je ženska v vseh pogledih manj vredna kot moški. Takšnim trditvah lahko mirne vesti pripišemo določeno mero cinizma in samovšečnosti, saj je po drugi strani znano zgodovinsko dejstvo, sicer časovno manj oddaljeno, da je imel Juda Patriarh, redaktor Mišne, sam tako izobražene hčerke, da so njegove študente poučevale o pravilni izgovorjavi, besednem zakladu in o pravilih naglaševanja hebrejskega jezika. Vsekakor je iz pripovedi o Marti mogoče razviti oba pogleda: Marijo, ki predstavlja ukalupljeno in pričakovano podobo kuhinjske žene, in Marto, ki predstavlja podobo napredka v odnosu do žensk, katere pomemben znanilec je bil gotovo Jezus.

Osebe: MARTA, MARIJA

Ekspozicija: Marta ima polne roke dela s posodo in pladnji. Marija stoji ob strani.

MARTA: Marija! Boš pomagala streči gostom ali ne?!

MARIJA: Takoj! Vendar bi rada še ...

MARTA: Gostom dotočila pijače! (*Ji poda vrč.*) Le urno!

MARIJA: Ampak rada bi bila z Jezusom!

MARTA: A jaz pa ne?! A prej je treba poskrbeti še za toliko reči: pomiti posodo, pomiti tla, gostje čakajo ... Ogromno je še za postoriti!

MARIJA: Ti vedno misliš le na to, kaj je treba še narediti, Marta. Jezus je na obisku. Delo lahko počaka.

MARTA: Tebe vedno čaka. Misliš, da Jezusu ni všeč pospravljena hiša in dobra večerja?

MARIJA: To že. A najprej bi mu rada povedala, kako zelo ga imam rada in s tem dišečim oljem bi mu rada pomazila glavo in noge.

MARTA: Ja. In usedel se bo na zamazan stol!

MARIJA: Ampak, Marta, Jezus bi rad, da mu poveš, da ga imaš rada.

MARTA: Saj ve, da ga imam!

MARIJA: Vseeno bi rad, da mu poveš! Zato sem tudi kupila to dišeče olje.

MARTA: Kaj pa ostali gostje? Bodo sedeli lačni in gledali v umazano tla?

MARIJA: Pomagala ti bom. Obljubim. Samo potem. (*Odide.*)

MARTA (*začne pometati*): Saj vem, da bi morala z Marijo k Jezusu, da bi mu povedala, da ga imam rada, ampak toliko je še vsega. Gostje ne smejo biti lačni. Čaka me še cel kup perila. In posoda! Že celo popoldne se namaka v lijaku. Saj bo še zarjavela. Prav nič si ne morem oddahniti, res ne.

MARIJA (*se vrne*): Marta, pridi z mano. Daj, no.

MARTA: Saj bi rada, Marija, res. Ampak bojim se, da mi bo zmanjkalo časa.

MARIJA: Saj sem rekla, da ti bom pomagala, ko bo Jezus odšel. Pridi malo poklepetaj z njim, potem bova imeli še dovolj časa za čiščenje.

MARTA (*vzdihne*): No, prav. Pridem. Kar pojdi naprej, takoj pridem za tabo. Samo pometem še do konca. In stopnice pomijem.

MARIJA: Prav! (*Krene.*)

MARTA: Samo pometem še do konca. In stopnice pomijem. Potem pa še posodo ... In potem pridem.

MARIJA: Dobro. (*Krene.*)

MARTA: Saj bom takoj. Le par minut za pometanje, pa za stopnice, posoda mi ne bo vzela več kot četrt ure. Aja, pa še sladico pripravljam. Tako, da ... Ti kar pojdi, takoj pridem za tabo.

MARIJA (*malček nervozna*): No, prav. (*Krene.*)

MARTA: Saj sem že skoraj gotova. Še posoda, pa sladica ... aja, pa še perilo. Vse bo kot bi mignil.

MARIJA (*ji prekipi*): Ja, prav Marta, pa počisti celo hišo! Naj bo generalka!

MARTA: Si zmešana. Niti pod razno! A Jezus naj pa čaka!

ČRNA KRONIKA

ZGODBA O USMILJENEM SAMARIJANU

One prav posebej ljubem odnosu med Judi in Samarijani lahko v novozaveznih spisih beremo na več mestih. Prilika o usmiljenem Samarijanu odseva svojskost judovske (lokalne) zgodovine, kjer so bila vprašanja »medsosedskih« odnosov Judov in Samarijanov svoj čas zelo pereča in aktualna. Zakaj je pravzaprav šlo? Ko je bilo leta 722 pr. Kr. uničeno še Severno kraljestvo s prestolnico Samarijo, je bil večji del prebivalstva izseljen, na njihovo mesto pa so prišli asirski kolonisti, ki so se kasneje »pomešali« z ostalimi prebivalci Samarije. Po povratku iz izgnanstva so Judje začeli obnavljati tempelj, vendar brez pomoči, ki so jo ponudili Samarijani. Samarijani, mešan narod, so v očeh Judov veljali za nečiste. Ščasoma so se Samarijani formirali v samostojno versko skupnost z lastnim templjem, kar je medsebojnemu sovraštvu in mržnji prilivalo novega ognja. Ni torej slučaj, da je evangelist Luka s priliko o Samarijanu želel bližnjega pokazati prav v »najbolj oddaljenem«, v Samarijanu, ki je valjal za izobčenca in pogana: »Judje namreč nočejo imeti stika s Samarijani.« (*Jn 4,9*) S tem Luka jasno pokaže, da oznanilo o Božjem kraljestvu ni samo teorija, prisposoda iz vsakdanjega življenja, temveč nekaj konkretnega, kar ne more ostati na »akademski« ravni izobraženec ali učitelj postave.

Osebe: JANEZ FIRBEC, RANJENEC, DUHOVNIK, LEVIT, USMILJENI SAMARIJAN

Ekspozicija: Ranjenec leži ob poti, zraven njega stoji Firbec in poroča.

FIRBEC: Sem Janez Firbec in se vam javljam v živo iz ceste v Jeriho. Tu ob meni leži človek, ki je padel med razbojnike, ki so ga slekli, pretepli, pustili na pol mrtvega in odšli. Seveda smo bili tukaj tudi mi z našimi kamerami. Zanimivo pa je, da nihče ni niti poskušal, da bi pomagal temu ubogemu možu. (*DUHOVNIK se približuje.*) Poglejte si kar sami. Oprostite? Gospod župnik?!

DUHOVNIK: Da?

FIRBEC: Mi lahko poveste, kako to, da hodite po drugi strani ceste? Kakšen poseben razlog?

DUHOVNIK: Seveda. Na oni strani leži na pol mrtvega človek.

FIRBEC: Mu ne boste pomagali?

DUHOVNIK: Mu ne boste vi?

FIRBEC: Jaz sem trenutno v službi.

DUHOVNIK: Jaz pa zamujam na sestanek. (*Odide.*)

FIRBEC: Ste videli? Nihče noče nič storiti. Počakajte! Mislim, da prihaja levit. Morda bo on pomagal. Gospod?

LEVIT: Želite?

FIRBEC: A vidite tega moža?

LEVIT: Mislite tega, ki krvavi tamle ob cesti?

FIRBEC: Ja, tega, ja!

LEVIT: Ja, vidim ga.

FIRBEC: No? A mu ne boste pomagali?

LEVIT (*pogleda RANJENCA, nato spet FIRBCA, mirno.*) Ne.

FIRBEC: Ne?

LEVIT: Saj nisem zdravnik.

FIRBEC: Pa mu ne bi vseeno pomagali?

LEVIT: Zakaj pa mu vi ne bi pomagali?

FIRBEC: Saj pomagam – poročam o dogodku.

LEVIT: Tudi jaz pomagam. Stojim tu, tako da ima on tam dovolj prostora.

FIRBEC: Mislim, da potrebuje vsa kaj drugega kot prostor.

LEVIT: Kakorkoli... ne rad se vmešavam v zadeve drugih!

FIRBEC: Kaj pa če bi tamle ob cesti ležal vaš brat? Si ne bi želeli, da bi mu kdo pomagal?

LEVIT: To že. (*Stopi do RANJENCA in ga pogleda.*) Ampak tale ni moj brat! (*Odide.*)

FIRBEC: » ... ni moj brat ... « To pove vse. Je naša družba res postala tako neusmiljena in hladna? Nam človeško življenje res pomeni tako malo? Človek leži pretepen in oropan v cestnem jarku, umira, vendar ni nikogar, ki bi mu priskočil na pomoč.

SAMARIJAN: Kaj se je tu zgodilo?

FIRBEC: Tega človeka so napadli razbojniki in ga pretepli.

SAMARIJAN: Je vse v redu z njim?

FIRBEC: Ne vem. Po mojem bo podlegel ranam.

SAMARIJAN: In zakaj mu nihče ne pomaga?

FIRBEC: Prav o tem poročam. Vsi gredo kar mimo in samo opazujejo.

SAMARIJAN: Potem mu bom pomagal jaz.

FIRBEC: Sklepam, da ga poznate.

SAMARIJAN: Ne. Bi ga mar moral?

FIRBEC: Če pa mu boste pomagali?!

SAMARIJAN: Zato ni treba, da ga poznam.

FIRBEC: Oprostite, mar niste Samarijan.

SAMARIJAN: Sem.

FIRBEC: Ta človek pa je Jud. Mu boste vseeno pomagali?

SAMARIJAN: Ta človek je moj brat in potrebuje pomoč. To je edino važno.

FIRBEC (*medtem ko SAMARIJAN pomaga RANJENCU*): Ko bi le več ljudi ravnalo, kot ta usmiljeni Samarijan. Kakšen svet bi to potem bil. In s tem zaključujem svoje poročanje. Moje ime je Janez Firbec – in nikar ne recite, da nikoli ne prinašamo veselih novic!

SVINJARIJA

ZGODBA O IZGUBLJENEM SINU

Eno najbolj znanih besedil iz Svetega pisma, natančneje iz Lukovega evangelija, in hkrati eno redkih, ki je predvideno celo v srednješkolskem kurikulumu, se dogaja v svinjaku. Pa to ni mišljeno v prisposodbi, čeprav drži, da je najbolj prepoznavna značilnost Lukovega podajanja vsebine prav učenje v prilikah oz. prisposodobah. Prilika o izgubljenem in najdenem sinu se prav zares dogaja v svinjaku. Razlog za to je preprost. Prilika je slikovit način govora v preprostih vsakdanjih podobah, kjer je neka duhovna stvarnost ponazorjena s prisposodbo. Evangelist v prisposodbi tako vzporeja dve resničnosti: izkušteno (npr. svinjak) z duhovno (npr. z močjo Božjega usmiljenja). Pri tem velja, da duhovna na literarnem nivoju ostaja neizrečena, bralec

pa je povabljen, da jo izlušči sam, in sicer na podlagi izkustvene razsežnosti. Prilika je zato govorjenje v prisposodobah, ko običajne in znane stvari ponazarjajo druge, skrivnostne in neznane. Prilika o izgubljenem sinu se v izražanju naslanja na vsakdanje predmete in družbene razmere, a po svoji neizrečeni duhovni plati obravnava temo brezmejnega Božjega usmiljenja.

Osebe: IZGUBLJENI SIN

IZGUBLJENI SIN (*stoječ sredi svinjaka*): Ah! To ti je življenje! No – priznam, ni ravno hotel s petimi zvezdicami. In prav imate, ko mislite, da je precej podobno svinjaku. A po drugi strani ni dosti drugače kot v sobi kateregakoli najstnika! Predvsem pa mi tu ni treba nikogar poslušati. Ne očeta! Ne brata! Nikogar!

Dobro, priznam, da si nisem mislil, da se bodo stvari zasukale tako, kot so se ... Imel sem nekaj manjših finančnih težav, potem, ko sem odšel od doma. Nekaj nepremišljenih nakupov, napačnih poslovnih odločitev, posojil, ki ne bodo nikoli povrnjena ... Skratka denar je skopnel, kot sneg sredi avgusta!

Pa sem se kar znašel. Ne nazadnje, hrane tukaj je dovolj! Kamorkoli sežem ... oziroma, če povem po pravici – kamorkoli stopim! Pismo! Nihče ne uporablja krožnikov!

Skušal sem te prasce naučiti manir, pa ni šlo! Dal sem jim slinčke, pa so jih požrli. Rekel sem, da naj dajo komolce z mize in so na mize dali tace in naj krulijo do onemoglosti pa me ne bodo prepričali, da se pomije najlaže jé, če sedeš vanje!

A to je pač cena svobode. Lahko počnem, kar hočem! In soba je zračna, prostorna. Imam svojo kopalnico... kadar me svinje pustijo h koritu.

In razgled! Hribi in travniki kamor ti seže pogled! To je življenje! Počnem, kar hočem, grem, kamor hočem in sem, kar hočem. Nihče mi ne teži, če ne naredim naloge. Kaj pa svinjo briga domače branje! In če ne pospravim sobe? Mi bodo svinje očitala, da je kot v svinjaku?! Nasprotno, še všeč jim je! Res je svinjsko lepo!

In nobenega nakladanja: "Dokler ne poješ, ne smeš od mize!" Briga svinje! Bo ostalo več za njih! Nič nalog, nič pospravljanja, nič pridiganja! Nikogar ne briga nič! Super je! Nikomur nič mar! (*Pomisli malo, skloni glavo in se sarkastično posmeje.*) Točno tako: nikomur ni nič mar!

Pa koga vlečem za nos! Grozno je! Čisti podn! No, ne tako zelo čist, a podn vsekakor! Sam sem. Nimam prijateljev, nimam družine, nimam prihodnosti!

Ko sem odšel od doma sem imel ogromno prijateljev. A imel sem tudi ogromno denarja! In ko je izginil denar, so izginili tudi prijatelji! Edini prijatelji, ki jih imama sedaj, so svinje. Pa še njim, se mi zdi, nisem preveč všeč!

Saj sem že pomislil, da bi se vrnil k očetu. Zadnji sluga v njegovi hiši živi neprimerno boljše od mene. Ampak po tem kar sem storil, me po moje noče nikoli več videti!

Pa saj ni treba, da me sprejme nazaj v hišo, lahko grem za svinjskega pastirja! Vsaj doma bom! Izučilo me je! Odšel bom domov in očeta prosil odpuščanja. Rad bi bil spet tako srečen, kot takrat, ko sem bil še doma. Upam samo, da ni prepozno. Očetu sem strl srce!

Tako, s tem sem razčistil! Adijo, pujski! (*Krene, pa se zaustavi.*) Bi morda moral sporočiti, da se vračam? (*Pomisli, potem pa povoha svoja oblačila.*) Ni potrebe! Saj bodo zavohali, da prihajam!